

Czy reforma edukacji powinna zostać poddana pod głosowanie w referendum?

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

20 lat
Fundacji **CBOS**
1997–2017

20 lat Fundacji CBOS 1997-2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

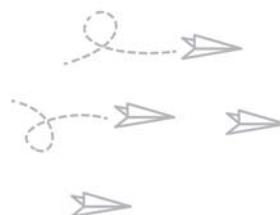
CBOS ZREALIZOWAŁ

836
badań

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735
komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600
ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000
respondentów

Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

Dwudziestego kwietnia pełnomocnicy Komitetu Referendalnego¹ złożyli w Sejmie ponad 900 tysięcy podpisów obywateli popierających przeprowadzenie referendum w sprawie reformy oświaty, mającej wejść w życie 1 września bieżącego roku. Był to efekt działania szerokiej koalicji, w skład której wchodziły związki zawodowe, partie polityczne, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia rodziców i inne podmioty. Zaproponowane pytanie, które miałyby zostać zadane w ogólnopolskim referendum, brzmi: *Czy jest Pani/Pan przeciw reformie edukacji, którą rząd wprowadza od 1 września 2017 roku?* Kancelaria Sejmu poinformowała o liczeniu i weryfikacji złożonych podpisów.

Premier Beata Szydło jest zdania, że wniosek wpłynął za późno, bowiem reforma jest już wdrażana. Przypominała także, że została ona poprzedzona szerokimi konsultacjami społecznymi.

W majowym badaniu² zapytaliśmy Polaków, czy, ich zdaniem, referendum w tej sprawie powinno się odbyć, a także czy – jeśli zostałyby zorganizowane – wzięliby w nim udział. Pytaliśmy także o ogólne poparcie dla wprowadzanej reformy szkolnictwa.

POPARCIE DLA REFORMY EDUKACJI

O stosunek do mającej obowiązywać od września reformy pytaliśmy już w lutym. Okazało się wtedy, że Polacy popierają kierunek proponowanych zmian (w tym zniesienie gimnazjów i reorganizację kształcenia zawodowego), ale mają wątpliwości dotyczące przygotowania i sposobu wprowadzania reformy³.

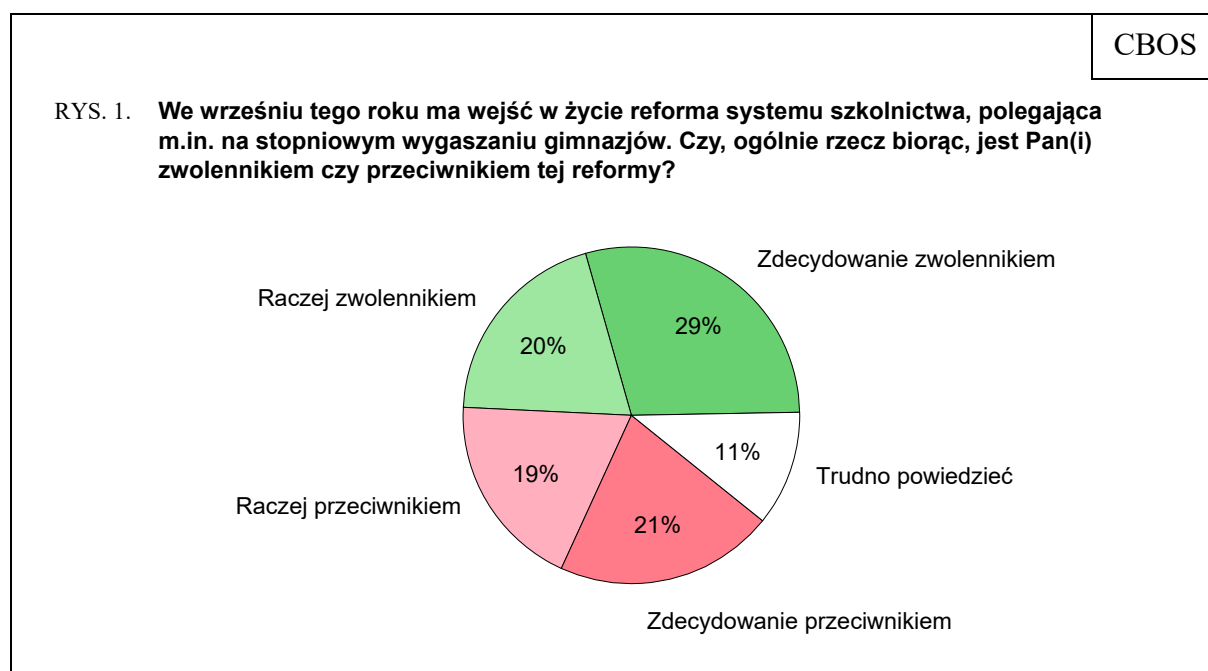
¹ W skład Komitetu Referendalnego wchodzi 15 przedstawicieli różnych organizacji, takich jak: ZNP, Rodzice przeciwko reformie edukacji, koalicja „Nie dla chaosu w szkole”, PO, Nowoczesna, Razem, PSL, Krajowe Forum Oświaty Niepublicznej, Społeczne Towarzystwo Oświatowe, Kongres Kobiet, OPZZ, Krajowe Porozumienie Rodziców i Rad Rodziców, Inicjatywa Polska (źródło: http://www.znp.edu.pl/element/3053/REFERENDUM_SZKOLNE, dostęp w dniu 15 maja 2017).

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (324) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 5–14 maja 2017 roku na liczącej 1034 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

³ Komunikat CBOS „Polacy o reformie systemu edukacji”, luty 2017 (oprac. R. Boguszewski i A. Głowacki).

Obecnie połowa (49%) badanych to zwolennicy zmian w systemie oświaty, a nieco mniej (40%) – ich przeciwnicy.

Warto zauważyć, że poparcie zdecydowane (29%) przeważa nad umiarkowanym (20%). Zdecydowane opinie często wyrażają także przeciwnicy reformy. Odzwierciedla to silne kontrowersje, jakie budzą planowane zmiany w edukacji. Fakt, że system kształcenia jest kwestią istotną dla całego społeczeństwa, w połączeniu z obecnością tego tematu w debacie publicznej, sprzyja wyraźnemu opowiadaniu się po jednej lub po drugiej stronie.

Przeciwnikami reformy są przede wszystkim osoby młodsze, mieszkające w większych miejscowościach, o wyższym poziomie wykształcenia, z gospodarstw domowych o dochodach powyżej 2000 złotych miesięcznie w przeliczeniu na członka rodziny, uczestniczące w praktykach religijnych rzadziej lub wcale (zob. tabelę aneksową 1). Szczególnie wyraźne jest także zróżnicowanie opinii w zależności od poglądów politycznych: do przeciwników reformy zalicza się 62% badanych o poglądach lewicowych, 56% identyfikujących się z centrum i jedynie 18% respondentów określających swoje poglądy jako prawicowe.

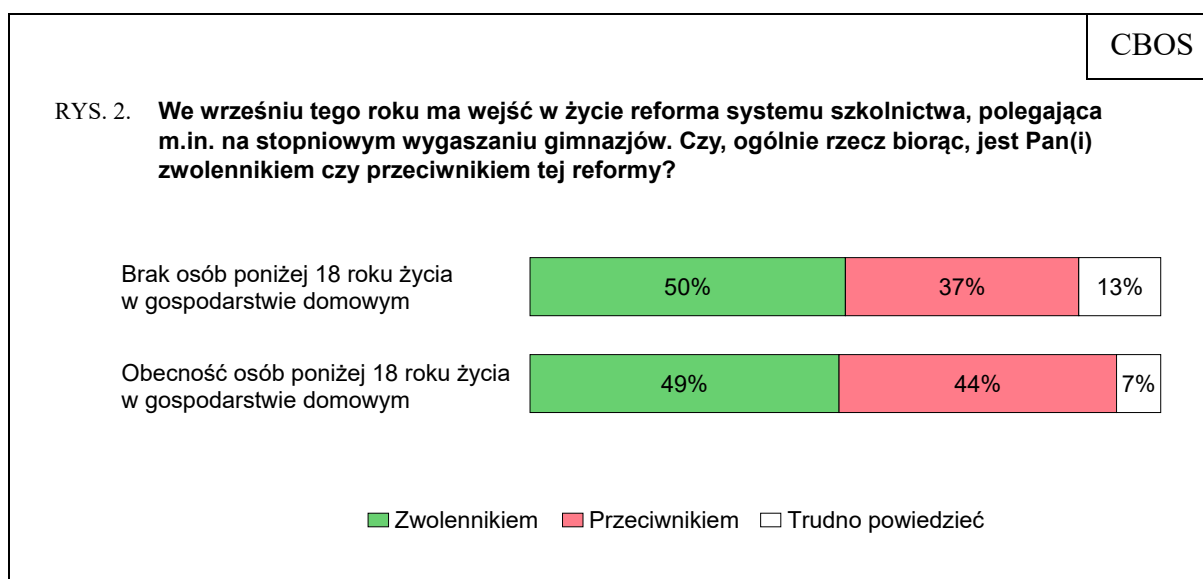
Znajduje to odzwierciedlenie w różnicach pomiędzy potencjalnymi elektoratami największych partii politycznych. Zdecydowana większość zwolenników Prawa i Sprawiedliwości (82%), a także ruchu Kukiz'15 (63%) opowiada się za wprowadzaniem zmian w systemie oświaty. Z kolei sympatycy Platformy Obywatelskiej i Nowoczesnej w olbrzymiej większości sprzeciwiają się reformie.

Tabela 1

Potencjalne elektoraty	We wrześniu tego roku ma wejść w życie reforma systemu szkolnictwa, polegająca m.in. na stopniowym wygaszaniu gimnazjów. Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zwolennikiem czy przeciwnikiem tej reformy?		
	Zwolennikiem	Przeciwnikiem	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	82	11	8
Platforma Obywatelska RP	18	76	6
Kukiz'15	63	32	5
Nowoczesna Ryszarda Petru	16	81	4

Połączono odpowiedzi „zdecydowanie zwolennikiem” i „raczej zwolennikiem” oraz „zdecydowanie przeciwnikiem” i „raczej przeciwnikiem”.

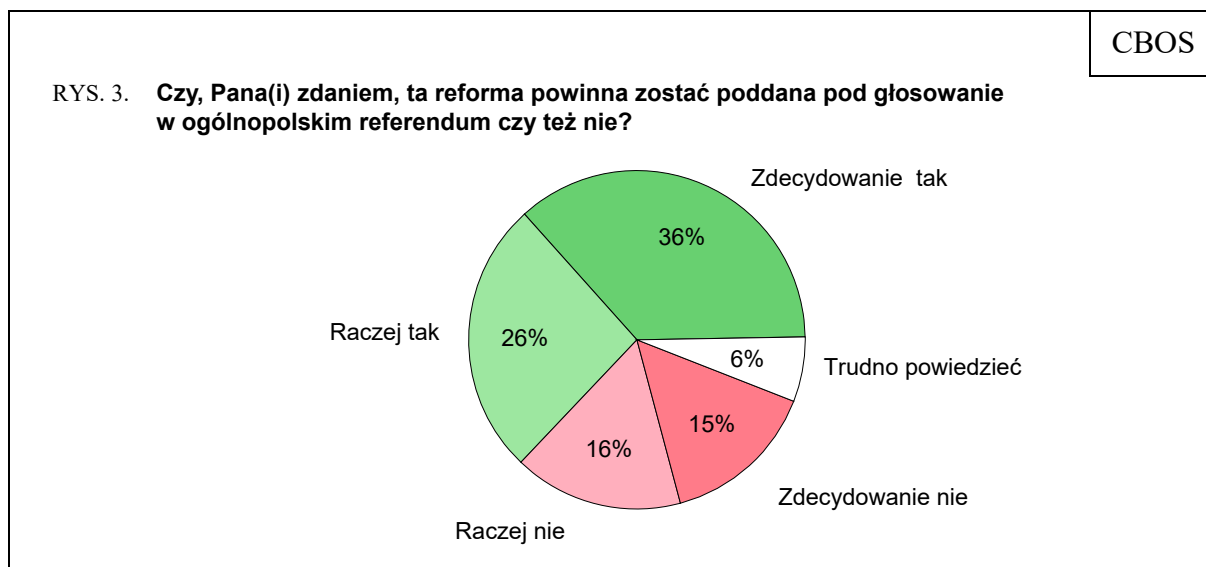
Pewien wpływ na poglądy w tej kwestii ma także obecność dzieci w gospodarstwie domowym. Chociaż badani mieszkający z osobami poniżej 18 roku życia w stopniu podobnym jak inni popierają reformę edukacji, to częściej wyrażają sprzeciw, a rzadziej nie mają zdania w tej kwestii.

Połączono odpowiedzi „zdecydowanie zwolennikiem” i „raczej zwolennikiem” oraz „zdecydowanie przeciwnikiem” i „raczej przeciwnikiem”

CZY REFERENDUM POWINNO SIĘ ODBYĆ?

Większość badanych (62%) uważa, że reforma edukacji powinna zostać poddana pod głosowanie w ogólnopolskim referendum, przy czym największa grupa zdecydowanie popiera pomysł zorganizowania referendum (36%). Tylko mniej niż jedna trzecia respondentów (31%) nie widzi takiej potrzeby⁴.

Co zrozumiałe, za referendum opowiadają się częściej przeciwnicy, niż zwolennicy reformy. Wśród tych ostatnich zdania są podzielone, ale w większości nie popierają oni poddawania zmian w systemie kształcenia pod publiczne głosowanie.

Tabela 2

We wrześniu tego roku ma wejść w życie reforma systemu szkolnictwa, polegająca m.in. na stopniowym wygaszaniu gimnazjów. Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zwolennikiem czy przeciwnikiem tej reformy?	Czy, Pana(i) zdaniem, ta reforma powinna zostać poddana pod głosowanie w ogólnopolskim referendum czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Zwolennikiem	42	53	5
Przeciwnikiem	90	8	1
Trudno powiedzieć	51	17	32

Analizując wyniki w grupach społeczno-demograficznych, można zaobserwować ich spójność z rozkładem odpowiedzi na pytanie o poparcie dla wprowadzanych zmian. Młodzi

⁴ Trzeba podkreślić, że pytanie **nie dotyczyło** konkretnego projektu referendum zgłoszonego przez Komitet Referendalny, ale ogólnie poparcia dla referendum w tej sprawie.

badani, mieszkańcy większych miejscowości, respondenci lepiej wykształceni, z gospodarstw domowych o najwyższych dochodach *per capita*, rzadziej uczestniczący w praktykach religijnych, sympatyzujący z centrum lub lewicą, którzy częściej byli przeciwnikami reformy, częściej też opowiadają się za organizacją referendum (zob. tabelę aneksową 2). Spośród potencjalnych wyborców największych partii politycznych jedynie zwolennicy Prawa i Sprawiedliwości w większości sprzeciwiają się referendum.

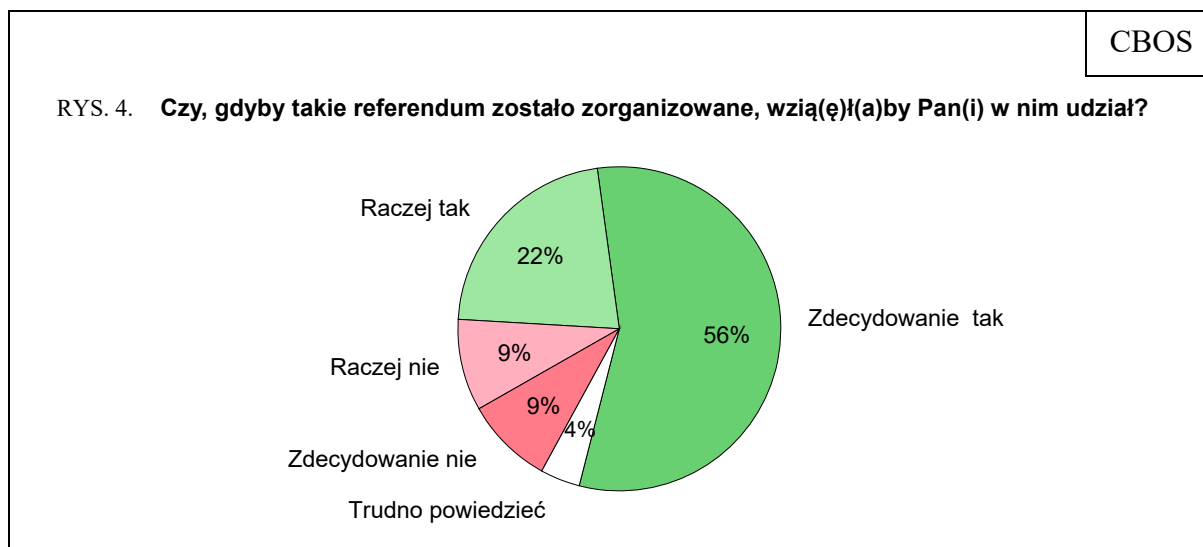
Tabela 3

Potencjalne elektoraty	Czy, Pana(i) zdaniem, ta reforma powinna zostać poddana pod głosowanie w ogólnopolskim referendum czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	39	55	6
Platforma Obywatelska RP	87	12	1
Kukiz'15	59	35	6
Nowoczesna Ryszarda Petru	91	9	0

Połączono odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak” oraz „zdecydowanie nie” i „raczej nie”

CZY POLACY WZIĘLIBY UDZIAŁ W REFERENDUM?

Reforma edukacji jest zmianą kontrowersyjną, a znaczna część Polaków ma w tej kwestii wyrobioną opinię. Można zakładać, że gdyby referendum rzeczywiście się odbyło, te czynniki zaowocowałyby dość wysoką frekwencją. Rzeczywiście, ponad trzy czwarte badanych (78%) deklaruje, że wzięłoby udział w głosowaniu, w tym więcej niż połowa (56%) – zdecydowanie.

Odpowiedzi w grupach społeczno-demograficznych rozkładają się podobnie jak w pytaniach o poparcie dla reformy i potrzebę organizowania referendum, chociaż różnice między grupami są mniej wyraźne (zob. tabelę aneksową 3). Znacznie mniejsze zróżnicowanie można także zaobserwować pomiędzy potencjalnymi elektoratami partii politycznych. Co prawda, zwolennicy rządzącej partii nieco częściej niż inni deklarują, że nie wzięliby udziału w referendum, jednak nawet wśród nich więcej niż czterech na pięciu wyraziłoby swoją opinię.

Tabela 4

Potencjalne elektoraty	Czy, gdyby takie referendum zostało zorganizowane, wzią(ę)ł(a)by Pan(i) w nim udział?	
	Tak	Nie / Trudno powiedzieć
	w procentach	
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	83	17
Platforma Obywatelska RP	92	8
Kukiz'15	94	6
Nowoczesna Ryszarda Petru	86	14

Połączono odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak” oraz „zdecydowanie nie”, „raczej nie” i „trudno powiedzieć”

W referendum wyraźnie częściej chcieliby wziąć udział przeciwnicy reformy (90%), niż jej zwolennicy (76%).

Tabela 5

We wrześniu tego roku ma wejść w życie reforma systemu szkolnictwa, polegająca m.in. na stopniowym wygaszaniu gimnazjów. Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zwolennikiem czy przeciwnikiem tej reformy?	Czy, gdyby takie referendum zostało zorganizowane, wzią(ę)ł(a)by Pan(i) w nim udział?	
	Tak	Nie / Trudno powiedzieć
	w procentach	
Zwolennikiem	76	24
Przeciwnikiem	90	10
Trudno powiedzieć	38	62

Na skutek tej dysproporcji, wśród osób deklarujących chęć wzięcia udziału w referendum odsetki zwolenników i przeciwników zmian w systemie edukacji są podobne – różnica wynosi jedynie dwa punkty procentowe na korzyść wprowadzenia reformy.

Tabela 6

Czy, gdyby takie referendum zostało zorganizowane, wzią(ę)ł(a)by Pan(i) w nim udział?	We wrześniu tego roku ma wejść w życie reforma systemu szkolnictwa, polegająca m.in. na stopniowym wygaszaniu gimnazjów. Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zwolennikiem czy przeciwnikiem tej reformy?		
	Zwolennikiem	Przeciwnikiem	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	48	46	5
Nie / Trudno powiedzieć	53	17	30

Wśród ogółu Polaków zwolennicy reformy edukacji wprowadzanej od 1 września 2017 roku przeważają nad przeciwnikami, jednak większość respondentów uważa, że jest to kwestia, która powinna zostać poddana pod ogólnopolskie głosowanie. Obydwie opcje uzyskują poparcie bardzo podobnych liczebnie grup respondentów deklarujących chęć udziału w referendum.

Badani, którzy sprzeciwiają się reformie i jednocześnie częściej opowiadają się za organizacją ogólnopolskiego głosowania w tej sprawie, to przede wszystkim ludzie młodszy, mieszkający w większych miejscowościach, lepiej wykształceni, z gospodarstw domowych o wyższych dochodach *per capita*. Wyraźnie widoczne jest upolitycznienie sporu – opinie w sprawie reformy edukacji w znacznym stopniu związane są z autoidentyfikacjami na osi lewica–centrum–prawica, a także deklarowaną sympatią wobec partii rządzącej bądź ugrupowań opozycyjnych. Obecność w gospodarstwie domowym osób poniżej 18 roku życia, objętych systemem edukacji lub mających w przyszłości do niego wejść, jedynie w niewielkim stopniu sprzyja negatywnej ocenie reformy.

Opracował
Antoni GŁOWACKI